

**ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่
การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Self-Learning Package on Sufficiency Economy Philosophy into
Practice of Sao Kradong Community, Phra Nakhon Si Ayutthaya**

สมพิศ ปูนจัตรัส¹ จุฬารัตน์ วัฒนนะ² วิกร ตัณฑวาทโต³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มที่ศึกษา คือ ผู้สมัครใจที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเสากระโดง จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบความรู้จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบวัดความพึงพอใจเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้สมัครใจ มีความพึงพอใจมากต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความพึงพอใจมากในด้านเนื้อหา

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาจากระบบเพื่อพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการศึกษาจากระบบเพื่อพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³รองศาสตราจารย์ สาขาการศึกษาจากระบบเพื่อพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และการนำเสนอ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านรูปแบบและความสวยงาม ผลการเปรียบเทียบความรู้ของผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า คะแนนหลังใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ : ชุดการเรียนการสอน, การเรียนรู้ด้วยตนเอง, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This study was aimed to develop a Self-Learning Package on Sufficiency Economy Philosophy into Practice of Sao Kradong Community, Phra Nakhon Si Ayutthaya and to study the effects using the Self-Learning Package. It was a pre-experimental research design in one-group-pretest-posttest design. The study population consisted of 40 volunteer residents of the Sao Kradong Community. The data-collecting instruments were composed of an achievement test on the Sufficiency Economy Philosophy into Practice of Sao Kradong Community, Phra Nakhon Si Ayutthaya and a test to measure the satisfaction with the Self-Learning Package.

The study results revealed that they were satisfied with the Self-Learning Package at the high level. Thus, they were satisfied at the high level with of the Self-Learning Package in terms of its content and presentation, usefulness, format and neatness. As for the result from a comparison of knowledge among the

volunteer residents before and after using the Self-Learning Package showed that their scores of knowledge after were higher than those of the one before.

Keywords : learning package, self-learning, Sufficiency Economy Philosophy

ความสำคัญและความเป็นมา

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของ ความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและ ผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสาร ที่ทันสมัยหรือการขยายปริมาณ และกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่มุ่งกระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสใน สังคมได้น้อย แต่ว่าการกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมา ด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอ ในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณี เพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิม แตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสิ่งสมปรับเปลี่ยนแปลงกันมาถูกลืม เลือนและเริ่มสูญหายไป สิ่งสำคัญ ก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็น เงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมี

ศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจ และความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่ แต่เดิม ต้องถูกกระทบกระเทือนซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2558)

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ โครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สามารถรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งความเสี่ยงจากความเสื่อมถอยของค่านิยมที่ฝังงอกในสังคมไทย ความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศจึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) และแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีหลักการสำคัญที่มุ่งให้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝังให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ในสังคมปัจจุบันการจัดกิจกรรมการศึกษาอบรมหรือกิจกรรมการเรียนรู้ใด ๆ สื่อจะมีความสำคัญมากเนื่องจากสื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้ ความคิด ศิลปวิทยาการและความชำนาญต่าง ๆ จากครูหรือผู้รู้ไปยังผู้เรียน ประชาชนหรือผู้ที่สนใจจะเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว ช่วยให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ง่ายขึ้นและบรรลุวัตถุประสงค์ได้เร็ว สื่อจึงเป็นตัวกลางที่สำคัญสำหรับผู้เรียนหรือผู้ต้องการเรียนรู้ และผู้สอน หรือผู้ต้องการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ (วิศณี ศิลตระกูล, 2555)

จากปัญหาที่กล่าวถึงในเบื้องต้นนั้น ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิต

ประจำวัน และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนั้น การใช้สื่อในรูปแบบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และเกิดความคิดรวบยอดได้ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดหรือนำความรู้ไปยังผู้เรียนได้ตามโอกาสที่ต้องการ รวมถึงช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรื่องที่จะเรียนรู้ สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

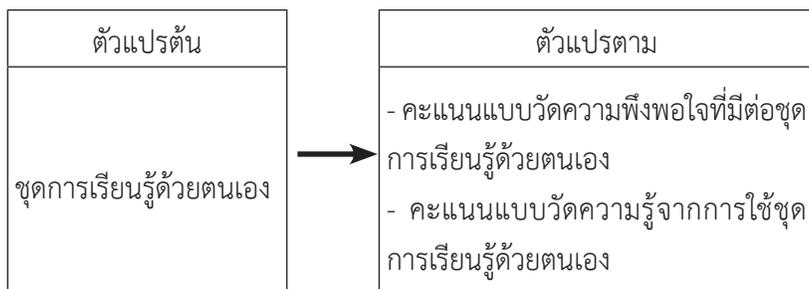
1. เพื่อสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหาด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - 1) รู้จักกับทางสายกลาง
 - 2) หนทางแห่งความพอเพียง
 - 3) จากผลสำเร็จสู่ความสุขที่ยั่งยืน
2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านเสากระโดง อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลต่อความพึงพอใจและความรู้ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง ประเภท Pre-experimental research design แบบ One group pretest-posttest design โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีการสร้างตามลำดับ ดังนี้

1. รวบรวมและศึกษาเอกสารเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จิตวิทยาการเรียนการสอนผู้ใหญ่ หลักการใช้สื่อในการเรียนรู้ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปรึกษาผู้มีความรู้ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. กำหนดหัวข้อของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เป็นประเด็นสำคัญตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิเคราะห์เนื้อหาแบ่งหัวข้อเป็นเรื่องของความหมาย แนวทางการปฏิบัติ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รู้จักกับทางสายกลาง

ตอนที่ 2 หนทางแห่งความพอเพียง

ตอนที่ 3 จากผลสำเร็จสู่ความสุขที่ยั่งยืน

4. สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามองค์ประกอบดังนี้ ชื่อเรื่อง คำแนะนำ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา แบบฝึกหัด เฉลยคำตอบ

5. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ออกแบบการวิจัย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประเภท Pre-experimental research design แบบ One group pretest-posttest design ตัวแปรสิ่งทดลอง (Treatment) คือ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความรู้อีก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มที่ศึกษา คือ ผู้ที่สมัครใจที่จะใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมโครงการวิจัย (Selection) ใช้กลุ่มที่ศึกษา ตามความสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมด คือ 40 คน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือวัดตัวแปร มีวิธีการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปร ตาม ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวัดความพึงพอใจและความรู้ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. สร้างเครื่องมือวัดความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจโดยวิเคราะห์องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นคำถามให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. ด้านรูปแบบและความสวยงาม สอบถามความพึงพอใจ 5 เรื่อง คือ 1) ขนาดของตัวอักษรพอเหมาะ อ่านง่าย 2) ภาพประกอบสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน 3) สีเส้นสวยงาม สะดุดตา น่าสนใจ 4) วิธีการใช้ที่สะดวก ไม่ยุ่งยาก และ 5) สื่อประกอบ (โปสเตอร์ แผ่นพับ) น่าสนใจ

2. ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ สอบถามความพึงพอใจ 8 เรื่อง คือ 1) เนื้อหาสื่อสารได้ถูกต้อง 2) ภาษาที่ใช้ เข้าใจง่าย ชัดเจน 3) เนื้อหามีความยาวพอเหมาะ 4) การลำดับเนื้อหาเข้าใจง่าย 5) การยกตัวอย่างช่วยให้เข้าใจเนื้อหา 6) จำนวนคำถามในใบคำถาม และใบทดสอบ 7) แบบเฉลยชัดเจน เข้าใจง่าย และ 8) เนื้อหามีประโยชน์ ขวนติดตาม

3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากชุดการเรียนรู้ สอบถามความพึงพอใจ 3 เรื่อง คือ 1) ทำให้เข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น 2) สามารถนำแนวทาง

เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ 3) สามารถนำความรู้ที่ได้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ ไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นต่อไปได้

4. คำแนะนำอื่น ๆ ให้ผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เติมข้อความเสนอแนะเพิ่มเติม

สร้างแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยเลือกตอบ 3 ตัวเลือกมีตัวเลือกที่ถูกเพียงตัวเลือกเดียว จำนวน 5 ข้อ และสร้างแบบทดสอบแบบจับคู่ จำนวน 5 ข้อ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยนำแนวความคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่อง 2) คำแนะนำ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) เนื้อหา ใช้คำว่า ไบความรู้ 5) แบบฝึกหัด ใช้คำว่า ไบคำถาม 6) เฉลยคำตอบ ใช้คำว่า ไบเฉลยคำตอบ ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รู้จักทางสายกลาง : เนื้อหาอธิบายความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คำถามนำว่า “ทางสายกลางคืออะไร” มีประเด็นดังนี้ 1) ที่มาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) อธิบายความหมายของ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ในช่วงท้ายของตอนที่ 1 ทบทวนความรู้ด้วยไบคำถามแบบให้เติมเครื่องหมายถูกและผิดหน้าข้อความที่กำหนด

ตอนที่ 2 หนทางแห่งความพอเพียง : เนื้อหาระบุแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้คำถาม

นำว่า “วิถีชีวิตอย่างไรที่เรียกว่า พอเพียง” แบ่งแนวทางปฏิบัติเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล/ครัวเรือน 2) ระดับชุมชน ในช่วงท้ายของตอนที่ 2 ทบทวนความรู้ด้วยใบคำถามโดยการเลือกคำที่กำหนดให้ เติมหน้าข้อความที่มีความหมายเดียวกัน

ตอนที่ 3 จากผลสำเร็จสู่ความสุขยั่งยืน : เนื้อหาเป็นการนำเสนอตัวอย่างบุคคล และชุมชนที่ประสบผลสำเร็จจากการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่ชัดเจนทั้ง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ในช่วงท้ายของตอนที่ 3 ทบทวนความรู้ด้วยใบทดสอบโดยการเลือกคำตอบจาก 3 ตัวเลือก และการจับคู่ข้อความที่มีความหมายเดียวกัน

ตอนที่ 2 ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการศึกษาผลการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชน บ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งการนำเสนอผลการทดลองออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้เข้าร่วมทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้น 40 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 31 คน (ร้อยละ 77.5) และเป็นเพศชายจำนวน 9 คน (ร้อยละ 22.5)

ประมาณ 1 ใน 3 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 15 คน (ร้อยละ 37.5) และอายุระหว่าง 30–39 ปี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 35.0) และประมาณ 1 ใน 4 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน (ร้อยละ 27.5) มีวุฒิการศึกษาในสัดส่วนเท่ากัน ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จำนวนระดับละ 20 คน (ร้อยละ 50.0)

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในภาพรวมผู้สมัครใจใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความพึงพอใจมาก ($\bar{x} = 2.76$, $SD = 0.27$) ต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงให้เห็นว่าการจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสร้างความสนใจต่อการเรียนรู้ได้ โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้สมัครใจใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 3 ด้านตามลำดับ คือ 1) ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ($\bar{x} = 2.80$, $SD = 0.27$) 2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 2.79$, $SD = 0.35$) 3) ด้านรูปแบบและความสวยงาม ($\bar{x} = 2.70$, $SD = 0.33$) มีผู้สมัครใจใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสะท้อนความคิดเห็นว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีประโยชน์ น่าสนใจ และทำให้ชุมชนตระหนักถึงการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบความรู้ของผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความแตกต่างกัน โดยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สมัครใจมีผลคะแนนเฉลี่ยมากขึ้น (ก่อน = 5.75, $SD = 2.16$ และหลัง = 7.00, $SD = 2.17$) แสดงให้เห็นว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้ผู้สมัครใจมีความรู้เพิ่มมากขึ้นหลังจากใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ส่วนที่ 4 ข้อคิดและผลสะท้อน

ผลจากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กลุ่มผู้สมัครใจสะท้อนความคิดเห็นต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เห็นว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีประโยชน์ คือ 1) ทำให้เข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น 2) อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้อีกเพราะช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนหันมาสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ชอบสื่อที่ใช้ทำให้เข้าใจง่าย สวยงาม น่าสนใจ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สร้างโดยการวิเคราะห์จากผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย และทฤษฎีการสอนผู้ใหญ่ของโนลล์ เป็นเครื่องมือที่สร้างการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชนได้ดี ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนบ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสื่อที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนได้ ดังผลการวิจัยที่พบว่า 1) เนื้อหาและการนำเสนอภาษาที่ใช้ การยกตัวอย่าง คำถามและแบบทดสอบในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองช่วยให้เข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้มากขึ้น 2) ประโยชน์จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น สามารถนำไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ รวมถึงการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 3) รูปแบบและความสวยงาม ภาพประกอบที่สื่อความหมายชัดเจน ขนาดตัวอักษรอ่านง่าย สีเส้นสะดุดตา วิธีการใช้สะดวก สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการ

เรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model) โดยใช้แนวคิดทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) ของ Jones et al. (1989) Clarke (1991) และ Joyce et al. (1992) (อ้างใน ทิศนา แคมมณี, 2552) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้เกิดจากองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ความจำข้อมูล (Information storage) กระบวนการทางปัญญา (Cognitive processes) และเมตาคอนนิชัน (Metacognition) จัดระเบียบข้อมูลด้วยผังกราฟิก จะช่วยเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมและสร้างความหมาย ความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้ และง่ายต่อการจดจำ สอดคล้องกับ Gallegos (1983) ที่ได้สร้างเครื่องมือเป็นชุดการเรียนรู้รายบุคคลในการสร้างความเข้าใจคำที่มีต้นกำเนิดเดียวกันสำหรับผู้ใหญ่ที่พูดภาษาสเปน มีผลคะแนนการใช้ชุดการเรียนรู้ระหว่างผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ดีกว่าผู้ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนรู้และสอดคล้องกับหลักการใช้สื่อในการเรียนรู้ (ทองอยู่ แก้วไทรชะ, 2528 อ้างถึงในวิคินี ศิลตระกูล, 2555) โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านอายุ พื้นฐานความรู้ อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้จะเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพ และสนองตอบจุดมุ่งหมายของผู้เรียน โดยทั่วไปมุ่งจะนำความรู้ ความคิด และทักษะที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาสื่อจึงต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต และคำนึงถึงการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่สังคมไทยให้ความสำคัญยิ่ง ดังแผนการพัฒนาประเทศในระยะยาวมุ่งเน้นให้คนไทยมีวิถีชีวิตพอเพียงพึ่งพาตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันที่ดี ดังนั้นจึงสมควรที่จะได้นำไปขยายผลสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างยิ่ง

2. ผลการเปรียบเทียบความรู้ของผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชน บ้านเสากระโดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คะแนนมีความแตกต่าง ดังผลการวิจัยพบว่า คะแนน

เฉลี่ยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีคะแนนมากขึ้นกว่าคะแนนก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นจากการใช้สื่อ สอดคล้องกับ Kozma (1991 อ้างถึงในสุมาลี ชัยเจริญ, 2557) การเรียนรู้ด้วยสื่อเป็นกระบวนการสร้างและต้นตัว (Active and constructive process) ในการสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งผู้เรียนจะจัดการกับแหล่งความรู้ทางพุทธิปัญญา (Cognitive resource) โดยการนำสารสนเทศจากสิ่งแวดล้อมและบูรณาการเข้ากับสารสนเทศที่เก็บรักษาไว้ในความจำระยะยาวที่มีมาก่อน สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) จากพื้นฐานแนวคิดของ Piaget (1972 อ้างถึงในทศนา แคมมณี, 2552) ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เป็นผลจากการใช้กระบวนการทางปัญญา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนสามารถค้นคว้าเพิ่มเติม ตรวจสอบความรู้ที่ได้มา และเพิ่มเติมองค์ความรู้ให้สมบูรณ์ต่อไป และเมื่อเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังรายข้อพบว่า มีบางข้อมีผลคะแนนลดลงในข้อเดิม แสดงให้เห็นว่าการตั้งคำถามแบบคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอาจทำให้ผู้ตอบคำถามเกิดความสับสน สอดคล้องกับ ภัทรา นิคมานนท์ (2534) หลักในการเขียนแบบทดสอบประเภทเลือกตอบที่ตัวเลือกควรเป็นอิสระขาดจากกันโดยมิให้ตัวเลือกทั้งที่เป็นตัวถูกและตัวผิดก้ำก้ำกัน หรือมีความสัมพันธ์สืบเนื่องกัน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานหรือองค์กรที่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนที่เป็นเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ ควรจัดทำเนื้อหาโดยสรุปข้อความสั้น ๆ สามารถเข้าใจได้ง่าย และใช้สีสันแยกชุดข้อความเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ และกระตุ้นความสนใจต่อผู้เรียน

2. สำหรับคนในชุมชนควรสร้างเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพราะสะดวกต่อการเรียนรู้ และสามารถทบทวนได้ตลอดเวลา โดยจัดทำในหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน

3. ควรนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปทดลองใช้ในระดับประถมศึกษา ในปัจจุบันมีการบรรจุเนื้อหาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตร

4. ควรมีการจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในรูปแบบอื่น เช่น โปรแกรม e-Learning หรือ แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. 2552. รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอดทีฟ พริ้นท์ จำกัด.
- ภัทรา นิคมานนท์. 2534. การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. 2558. เศรษฐกิจพอเพียง (Online). www.chaipat.or.th, 13 มกราคม 2558.
- วิศนี ศิลตระกูล. 2555. ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 การเรียนการสอน การฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี ชัยเจริญ. 2557. การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1 ขอนแก่น : หจก.โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559** (Online). www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/SummaryPlan11_thai.pdf, 13 มกราคม 2558.
- _____. 2559. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564** (Online). www.nesdb.go.th/ewt_dl_linkphp?nid=6422, 18 สิงหาคม 2561.
- _____. ม.ป.ป. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร** (Online). www.sufficiency-economy.org/images/suff/suff-econ-.pdf, 11 มีนาคม 2558
- Gallegos, A.. 1983. **Design, Implementation, and Evaluation of an Individualized Learning Packet on Cognate Word Understanding for Adult Spanish Speakers at the University of New Mexico** (Online). [http : //search.proquest.com/docview/303170475?accountid=48250](http://search.proquest.com/docview/303170475?accountid=48250), March, 20, 2015.